

Karta pracy, kl. 4–6 szkoły podstawowej

Wstęp

Przed II wojną światową w wielu miejscach w całej Polsce mieszkali Żydzi. Co trzeci mieszkaniec przedwojennej Warszawy miał żydowskie pochodzenie. W czasie wojny w wielu miastach niemieccy okupanci stworzyli specjalne zamknięte dzielnice nazwane gettami. W tych dzielnicach zmuszeni byli zamieszkać, pod groźbą utraty życia, wszyscy Żydzi polscy.

19 kwietnia 1943 roku wybuchło powstanie w getcie warszawskim; mieszkańcy getta, ci, którym udało się przeżyć w ciężkich warunkach panujących za murem, zdecydowali się walczyć zbrojnie o swoją godność. Był to wyraz sprzeciwu wobec obojętności świata.

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN od 2013 roku w każdą rocznicę wybuchu powstania organizuje akcję społeczno-edukacyjną „Żonkile” upamiętniającą bohaterów walczących w getcie warszawskim. W tym roku przypada 77. rocznica powstania.

Zadanie

Za chwilę usłyszysz fragmenty z książki Marcina Szczygielskiego „Arka Czasu – czyli wielka ucieczka Rafała od kiedyś przez wtedy do teraz i wstecz” oraz fragmenty z książki Katarzyny Ryrych „Pan Apoteker”. Pierwsza książka opowiada historię żydowskiego chłopca – Rafała mieszkającego razem ze swoim dziadkiem w warszawskim getcie w czasie II wojny światowej. Akcja drugiej książki rozgrywa się w getcie krakowskim, do którego musiała przeprowadzić się ośmioletnia Bluma i jej cała żydowska rodzina.

Posłuchaj opowieści Rafała i Blumy opisujących życie w zamkniętej dzielnicy. Jak wyglądała codzienność w dzielnicy otoczonej murem? Uzupełnij tabelkę przykładami zaczerpniętymi z opowieści bohaterów obu książek.

Jak wyglądało życie w dzielnicy za murem?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

- 5.
- 6.
- 7.

Słownik dla dociekliwych

Chałat – luźna, długa szata wierzchnia, zapinana z przodu; od XVIII w. uważana za typowy strój Żydów polskich.

Getto – najczęściej używana nazwa na zamknięty obszar, wydzielony w miastach i miasteczkach na terenach poddanych Niemcom w czasie wojny, gdzie więziono w nieludzkich warunkach ludność żydowską. W czasie II wojny światowej Niemcy utworzyli na terenach okupowanej Polski ok. 600 gett. Największe getto utworzono w Warszawie, gdzie na niewielkim terytorium przymusowo stłoczono w szczytowym momencie ok. 450 tys. ludzi.

Goj – potocznie nie-Żyd, ktoś spoza narodu Izraela.

Żydzi polscy – historia narodu żydowskiego liczy ok. 4 tys. lat. Żydzi to jedna z cywilizacji świata starożytnego, która stworzyła państwo Izrael. Dzieje żydowskie w starożytności przerwał wielki konflikt Izraelitów z Cesarstwem Rzymskim. Rzymianie w II wieku całkowicie podbili ten naród, jego ziemię uczynili swoją typową prowincją o nazwie Palestyna, a ocalonych Żydów wygnali. Od tej pory w historii żydowskiej rozpoczął się okres diaspory, czyli wielowiekowej tułaczki i osiedlania się wszędzie tam, gdzie było to możliwe. Na ziemi polskiej Żydzi zaczęli napływać w średniowieczu; przybywali głównie z Niemiec, cieszyli się przywilejami nadawanymi przez władców Polski i byli pod ich ochroną. W wiekach XVI–XVIII Rzeczpospolita stała się głównym centrum życia żydowskiego na świecie, a Żydzi odgrywali szczególnie ważną rolę w handlu i w innych usługach. Po odrodzeniu Polski po okresie rozbiorów, w latach 1918–1939 Żydzi stanowili 10% ludności kraju. Żyli głównie w miastach i istotnie przyczynili się do rozwoju polskiej gospodarki, kultury, nauki i sztuki.